

NIEUWSBRIEF

Geelbuikvuurpad
Vroedmeesterpad

jaargang 6, nummer 1, mei 2006

Stand van zaken over de uitvoering van beschermingsmaatregelen voor geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad

WAAROM DEZE NIEUWSBRIEF

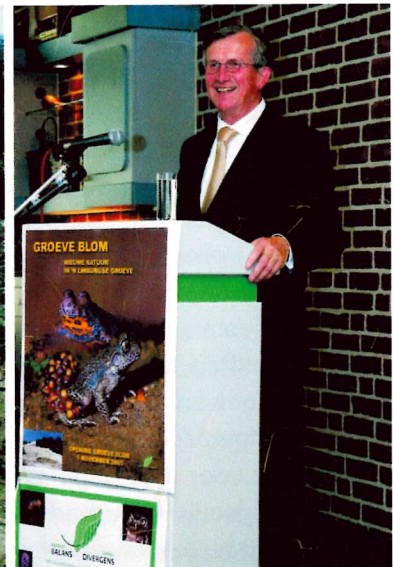
Dit is al weer de vijfde nieuwsbrief die verschijnt over de activiteiten die plaatsvinden in het kader van het beschermingsplan vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad. Het feit dat het beschermingsplan eind 2004 teneinde liep, betekende gelukkig niet dat ook de activiteiten met betrekking tot deze soorten zijn beëindigd. Het Ministerie van LNV en Stichting IKL stelden middelen beschikbaar om coördinerende activiteiten voor vrijwilligers van het Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad voort te zetten en maatregelen uit te voeren om de kwaliteit van de verschillende leefgebieden van de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad te verbeteren.

De coördinatie en organisatie van het Platform geelbuikvuurpad & vroedmeesterpad kon dus ook in 2005 doorgang vinden. Op 25 mei was er na de vergadering van het Platform onder meer een excursie naar de groeve Blom, waar de

herinrichting tot natuurgebied nog volop aan de gang was. Desondanks konden toen, in het kader van een uitzetexperiment, de eerste larven van de geelbuikvuurpad worden uitgezet. De geelbuikvuurpad is immers een pionier die zich in de stenige kale omgeving goed thuis voelt. De eerste larven zijn vrijgelaten door leden van het Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. U leest meer over de eerste resultaten van dit experiment in deze nieuwsbrief.

De officiële opening van de groeve Blom vond plaats door de gedeputeerde, dhr. M. Vestjens. De groeve is voor publiek opengesteld, omdat de eigenaar graag wil dat iedereen van deze groeve en ook van de geelbuikvuurpad moet kunnen genieten. Veel mensen reageren enthousiast op de openstelling.

Daarnaast worden in deze nieuwsbrief als vanouds de resultaten van de monitoring van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad in 2004 en 2005 beschreven.

Met de officiële opening van de groeve Blom op 1 november 2005 sloot het Platform een van haar vele projecten af; de omvorming van de groeve tot natuurgebied. Het beheers- en herintroductie-experiment gaat nu van start. Ook dit is één van de vele activiteiten die de laatste 5 jaar door het Platform zijn geïnitieerd en uitgevoerd.

DE VROEDMEESTERPAD: HET ONDERZOEK IN DE PERIODE 2001-2005

Inleiding

Vanaf 2001 wordt de vroedmeesterpad in Limburg gemonitord. Het onderzoek heeft betrekking op bemonsteringen van de poelen naar larven en op onderzoek naar roepactiviteit van de volwassen vroedmeesterpadden. Een groot deel van het onderzoek wordt uitgevoerd door de leden van het Platform. Het is om meerdere redenen interessant om hier de gegevens over de periode 2001-2005 eens op een rijtje te zetten.

Leefgebieden

Op de kaart van Zuid-Limburg treft u een overzicht aan van de locaties (100x100meter) waar in de periode 2001-2005 vroedmeesterpadden zijn waargenomen (poelen met larven én/of volwassen dieren). In totaal heeft het onderzoek 2001-2005 betrekking gehad op zo'n 200 poelen. In totaal is de vroedmeesterpad in 111 wateren aangetroffen, maar dat waren zeker niet jaarlijks dezelfde poelen.

Op basis van het onderzoek, gecoördineerd en uitgevoerd door het Platform, konden de huidige leefgebieden steeds duidelijker worden begrensd (zie kaart).

Op grond daarvan wordt er door het Platform in samenwerking met Natuurbalans Limes Divergens BV, de Stichting RAVON en de Stichting IKL een plan van aanpak opgesteld voor aanleg, herstel en duurzaam beheer van leefgebieden van de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad voor de periode 2006-2010.

Dit plan beschrijft heel concreet de huidige kwaliteit van alle habitats en de maatregelen die er gewenst zijn. In totaal zijn er in Limburg 11 leefgebieden te onderscheiden die van belang zijn voor de vroedmeesterpad ($n = 10$) en/of voor de geelbuikvuurpad ($n = 4$). Het aantal wateren met succesvolle reproductie ligt voor de vroedmeesterpad jaarlijks tussen de 50 en de 70 en bij de geelbuikvuurpad rond de 10 wateren.

A Het leefgebied Hoge Fronten

In de Hoge Fronten plant de vroedmeesterpad zich jaarlijks in vier poelen met succes voort. Elk jaar worden vele tientallen larven waargenomen. De populatie breidt zich gestaag uit. Cridi en

Denis Frissen volgen de ontwikkelingen van deze populatie nauwgezet en nemen jaarlijks een toename waar van het aantal dieren dat op één avond roepactiviteit vertoont. Op basis daarvan wordt de populatie geschat op 50 tot 100 volwassen dieren. Door een goede samenwerking tussen het CNME en het IKL lijkt het duurzaam voortbestaan van deze populatie gegarandeerd.

C Het leefgebied Noordelijke Geuldalhelling

In dit leefgebied zijn in de periode 2001-2005 ca 25 wateren op het voorkomen van de vroedmeesterpad onderzocht. De vroedmeesterpad is slechts in 5 wateren aangetroffen. Het leefgebied is onder te verdelen in drie deelleefgebieden; Ulestraten-waterval (2 wateren met voortplanting) Kloosterbos-Ravensbos (één water met voortplanting & Heekerbos-Schaelsberg (drie wateren met voortplanting). In alle drie is de vroedmeesterpad ernstig bedreigd. Els en Wim Derks luisteren in het deelleefgebied Waterval en hoorden er jaarlijks maximaal 3 roepende dieren op een avond. In het gebied Kloosterbos-Ravensbos stamt de laatste waarneming uit 2004. In het Heekerbos-Schaelsberg neemt de populatie weer toe als gevolg van habitatherstel. Hier werden maximaal 15 tot 20 dieren op een avond gehoord. Herstelmaatregelen in dit leefgebied zijn dringend gewenst om de soort voor uitsterven te behoeden. Door de Stichting IKL en de Bosgroep Zuid wordt hier hard aan gewerkt. Het totaal aantal dieren in dit leefgebied wordt geschat op maximaal 40 tot 50.

D Het leefgebied Ubachsberg

In het leefgebied Ubachsberg, onder te verdelen in de Kunderberg en de Putberg zijn jaarlijks 12 tot 15 poelen onderzocht. In zeven ervan is één of meer jaren voortplanting vastgesteld. Het voortplantingssucces was sterk wisselend als gevolg van de slechte staat van onderhoud van een aantal poelen maar neemt de laatste twee jaar toe. Staatsbosbeheer, het Waterschap Roer en Overmaas en het IKL voerden hier herstelmaatregelen uit. Ingo Janssen luisterde in 2001-2005 naar roepactiviteit en concludeerde dat het aantal dieren op de Kunderberg circa 20

tot 30 bedraagt en op de Putberg 30 tot 40. In het leefgebied Ubachsberg dient nog een redelijk aantal habitats te worden hersteld. Verwacht mag worden dat bij een goed beheer van dit gebied de populatie (weer) aanzienlijk kan toenemen.

F Het leefgebied Zuidelijke Geuldalhelling

In dit leefgebied worden jaarlijks circa 20 wateren onderzocht. De Curfsgroeve en de Meertensgroeve vormden hier in het verleden twee belangrijke verspreidingskernen, maar op beide locaties ging de soort in de periode 1990-2000 zeer sterk achteruit. Het gevolg was dat ook veel plekken net buiten de groeves verdwenen. Door gericht beheer van beide groeves wordt getracht deze populatie weer op te bouwen. Ankerpoort BV, de exploitant van de Curfsgroeve en de Stichting het Limburgs Landschap (Meertensgroeve), staan als eigenaar van de groeves positief ten opzichte van de uitvoering van beheersmaatregelen. In de Meertensgroeve lijkt na herstel van de landhabitat de populatie langzaam weer toe te nemen. In de Curfsgroeve is de aanleg van een aantal nieuwe voortplantingswateren dringend gewenst en dient het eindafwerkingsplan veel meer te worden toegesneden op de plannen zoals verwoord in 'verborgen valleien'. De provincie bestudeert momenteel de mogelijkheden hiertoe.

Jaarlijks vindt er voortplanting plaats in dit leefgebied in circa vijf wateren. Jacob van der Weele en Ben Crombaghs voeren hier het onderzoek uit naar roepactiviteit van de soort en schatten het aantal dieren in dit leefgebied op 30 tot 50. Dit staat in schril contrast met schattingen van 2000 tot 3000 vroedmeesterpadden die hier in de 80-er en 90-er jaren van de vorige eeuw nog voorkwamen.

G Het leefgebied Bemelen-Cadier en Keer

Dit is het meest vitale leefgebied van de soort in Zuid-Limburg. Het aantal wateren dat hier jaarlijks wordt onderzocht bedraagt circa 50 en jaarlijks vindt er in 20 tot 27 wateren voortplanting plaats. Enkele kernen die in dit leefgebied zijn te onderscheiden zijn de groeve 't Rooth, de Juliana-groeve en de Bemelerberg. De Vogelwerkgroep Bemelen en de Vereniging tot Natuurbehoud van Cadier en Keer (VTN) zijn in dit leefgebied zeer actief met de uitvoering van beheersmaatregelen voor de vroedmeesterpad. Leden van deze

verenigingen zijn ook lid van het Platform en verrichten hier jaarlijks de avondtellingen. Hoewel het aantal roepende dieren de afgelopen jaren nogal eens wisselde als gevolg van de weersomstandigheden werden er op goede avonden ruim honderd dieren gehoord. In totaal wordt het aantal dieren in dit leefgebied op minstens 200 tot 300 geschat. Een overzicht voor structureel beheer van de voortplantingswateren in dit leefgebied is uitgewerkt in het Plan van aanpak 2006-2010. Indien dit wordt uitgevoerd is de duurzame overleving van de soort in dit leefgebied met zekerheid gegarandeerd.

H Het leefgebied Gerendal

Dit gebied, grotendeels in eigendom van Staatsbosbeheer, vormt momenteel één van de meest bedreigde leefgebieden van de soort. De laatste jaren is er door Staatsbosbeheer in samenwerking met de Stichting IKL een behoorlijk aantal voortplantingswateren hersteld. Knelpunt in dit leefgebied is echter vooral ook de huidige kwaliteit van de landhabitat. Daar waar de soort nog voorkomt is vaak sprake van grote aaneengesloten percelen, zonder landschapselementen in de vorm van bosschages, houtwallen en heggen. Door ontwikkeling van meer kleinschaligheid neemt het micro-klimaat en daarmee de levenskansen voor de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad aanzienlijk toe. De mogelijkheden hiertoe worden momenteel onderzocht. Voortplanting van de vroedmeesterpad wordt momenteel in twee tot drie wateren vastgesteld, maar de reproductie is zéér gering.

Gerard Janssen stopt veel energie in het onderzoek naar roepactiviteit van de soort in het Gerendal maar hoort er de laatste jaren nagenoeg niets meer. Op grond daarvan wordt geconcludeerd dat er gelukkig nog steeds een zeer klein aantal dieren voorkomt.

I Het leefgebied Savelsbos

In dit leefgebied is de laatste jaren een sterke toename van het aantal vroedmeesterpadden waarneembaar. Dit is voor een belangrijk deel een prestatie van het IVN-Margraten, dat hier onder de bezielende leiding van Joost van Koppen de ontwikkelingen van de soort nauwgezet in de gaten houdt. Samen met Staatsbosbeheer en het Waterschap Roer en Overmaas dat (door een zeer

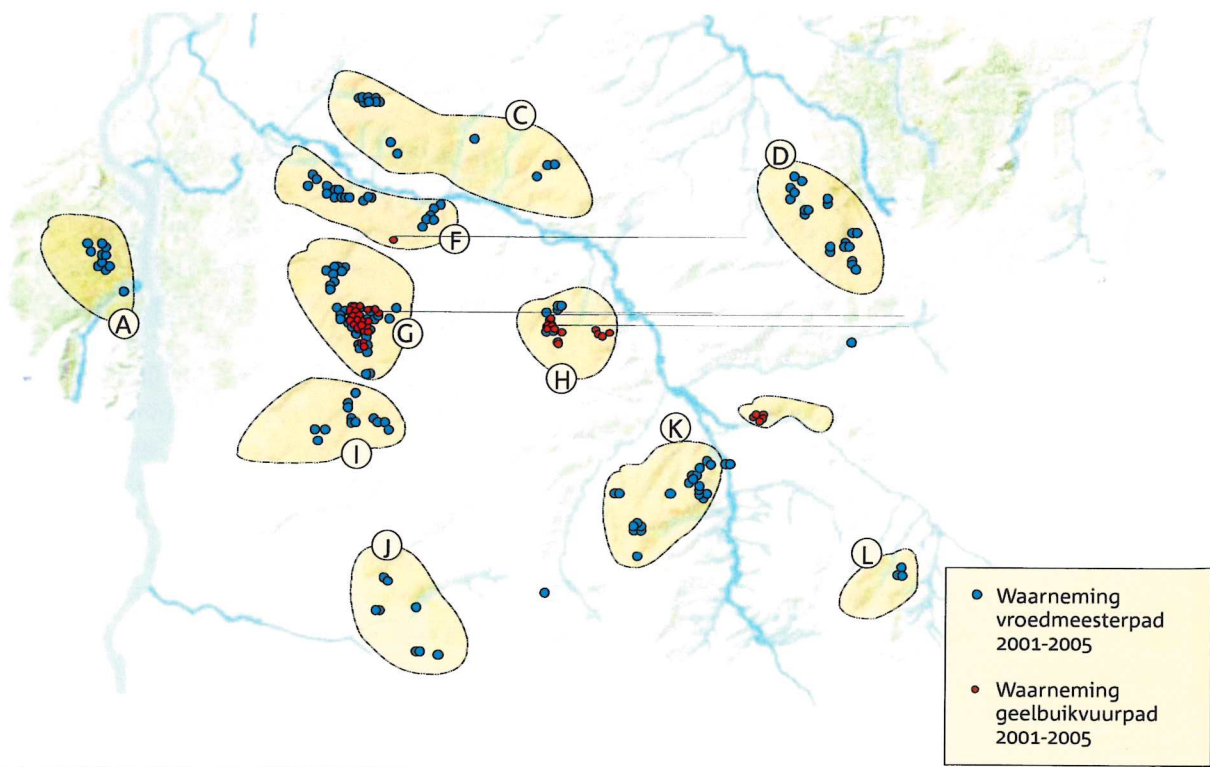
vroedmeesterpadvriendelijk beheer van enkele retentiebekkens) constructief medewerking verleent aan het behoud van de soort, hebben zij de laatste drie jaar minimaal een verdubbeling van de populatie in dit leefgebied gerealiseerd. Ook de VTN Cadier en Keer, onder leiding van Jurgen Mingels, heeft hier een duidelijke bijdrage aan geleverd.

De voortplantingswateren concentreren zich hier rond het gebied de Hondenberggrub. In het Savelsbos dient de soort tijdelijk als uitgestorven te worden beschouwd, maar hier bevinden zich nog steeds heel geschikte potentiële habitats voor de soort. Herstel wordt hier dringend geadviseerd. In het leefgebied Savelsbos-Slekkendel zijn in de periode 2001-2005 circa 25 wateren op voortplanting door de vroedmeesterpad onderzocht. In tien ervan is in één of meerdere jaren voortplanting vastgesteld. Vanaf 2001 is er jaarlijks een stijging te zien, die een gevolg is van herstel en gericht beheer van de voortplantingsplaatsen door Staatsbosbeheer, het Waterschap Roer en Overmaas, maar altijd in samenwerking met het IVN Margraten. Het IVN was al voor de start van het beschermingsplan bezig met behoud van de vroedmeesterpad in dit

leefgebied en schatte de omvang van de populatie in 2000 op 10 tot 20 dieren. In de periode 2001-2005 zijn er zowel door het IVN Margraten als door de VTN-Cadier en Keer tellingen gedaan en een voorzichtige schatting is dat er tegenwoordig zeker 150 tot 200 vroedmeesterpadden voorkomen. Het hoogste aantal roepende dieren op één avond bedroeg circa 120. Enkele wateren in dit leefgebied dienen nog te worden hersteld. Wanneer de wateren daarna goed worden beheerd moet de duurzame instandhouding van een populatie van 250 tot 300 dieren in dit gebied geen probleem vormen.

Het leefgebied Mheer-Altembroek

Het leefgebied Mheer-Altembroek had bij het begin van het onderzoek in 2001 nog veel geheimen prijs te geven, die de laatste jaren onder leiding van Raymond Tilmans, Bert Kruijntjens en Denis Frissen langzaam zijn ontrafeld. Bij de start van het onderzoek in 2002 werd er geen enkele vroedmeesterpad gehoord, maar door enkele mensen in deze omgeving te interviewen volgden er toch aanwijzingen dat de

De locaties (nauwkeurigheid 100x100meter) waar in de periode 2001-2005 vroedmeesterpadden en geelbuikvuurpadden zijn waargenomen (bron: Leden van het Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad en de Stichting RAVON).

soort er wel degelijk nog voorkwam. Met name George Gubbels, Fons van Gerven en Greg Born leverden hiervoor waardevolle informatie. Zelfs in 2005 werd nog een tot dan onbekende poel met daaromheen minimaal 10 roepende mannetjes gevonden. Mogelijk worden er ook in 2006 nog onbekende vindplaatsen ontdekt.

Op grond van de gegevens wordt de huidige omvang van de populatie geschat op circa 25 tot 35 dieren, verdeeld over de Horstergrub, de Noorbeemden, Snouwenberg, de boerderij Waterloo, Kattenrot en enkele plekjes net over de grens in België.

Veel locaties in dit leefgebied zijn bedreigd en habitattherstellende maatregelen zijn dringend gewenst. Ze hebben zowel betrekking op herstel van waterhabitat als landhabitat. Met name bij boerderij Snouwenberg en bij boerderij Waterloo is de situatie tegenwoordig zeer bedreigend. De maatregelen hebben voor een aanzienlijk deel betrekking op percelen van particulieren en op percelen van Natuurmonumenten.

K Het leefgebied Mechelen-Crapoel

De meeste voortplantingswateren van de vroedmeesterpad bevinden zich in dit leefgebied in het gebied Overgeul. Behalve hier waren in dit leefgebied ook waarnemingen bekend van Landsrade en uit de omgeving en van Crapoel. In Crapoel zijn in de periode 2001-2005 echter geen waarnemingen meer gedaan. De soort is er helaas uitgestorven. In de omgeving van de boerderij Landsrade waren tot 2003 slechts twee voortplantingswateren bekend maar Gerard Janssen, die in dit gebied zeer regelmatig naar roepende vroedmeesterpadden speurt, hoorde er vanaf 2004 ook roepactiviteit bij twee poelen ten zuiden van Landsrade, bij het gebied 'de Molt'.

In totaal worden er jaarlijks circa 20 wateren onderzocht op voortplanting. In vier tot vijf wateren wordt jaarlijks voortplanting vastgesteld, maar dit zijn niet jaarlijks dezelfde wateren. In totaal is voortplanting vastgesteld in 10 wateren (slechts in twee wateren; één bij Overgeul en één bij Landsrade wordt ieder jaar succesvolle voortplanting aangetoond).

Hoewel er in dit leefgebied al diverse wateren zijn opgeknapt en er sprake lijkt van een lichte toename van de populatie is dit in hoofdzaak beperkt tot het gebied Overgeul. Herstel en aanleg van poelen is bij Landsrade, Crapoel en de Molt zeker

noodzakelijk om de soort ook hier voor uitsterven te behoeden.

Gerard Janssen luistert in dit leefgebied jaarlijks drie tot zes maal per seizoen en hoorde hier tot 90 dieren op één avond. De laatste twee jaar waren de aantallen iets lager, maar dit kan volgens Gerard ook een gevolg zijn van de wat slechtere weersomstandigheden tijdens het luisteren. Een voorzichtige schatting is dat er zo'n 120 tot 150 dieren in dit leefgebied voorkomen. Omdat de kwaliteit van de landhabitat in de afzonderlijke deelgebieden goed is, is het duurzaam voortbestaan van de vroedmeesterpad hier vooral een kwestie van een goed onderhoud van de voortplantingswateren. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en diverse particulieren staan hiervoor in dit gebied aan de lat.

L Het leefgebied Vaals-Holset

In dit leefgebied zijn in de periode 2001-2005 enkel nog waarnemingen gedaan in het centrum van Holset. In deze woonkern wordt het wel en wee van de soort gevolgd door de heer Gosselink. De vroedmeesterpad komt er voor in enkele poelen in de directe omgeving van de kerk. In totaal zijn er in dit kleine leefgebiedje zeven wateren aanwezig en in vijf ervan is één of meerdere jaren voortplanting door de vroedmeesterpad vastgesteld. Het voortplantingssucces is echter sterk wisselend en er is slechts één poel waar jaarlijks voortplanting plaats vindt. Dat is een poel direct achter de pastorie. Juist in deze poel bleken in 2005 enkele goudvissen te zijn uitgezet. Dit is voor het behoud van de vroedmeesterpad een zeer ongewenste ontwikkeling. Getracht zal worden om in overleg met de bewoners de goudvissen te verwijderen.

In samenwerking met de Stichting IKL zijn er poelen bij particulieren aangelegd en enkele verwaarloosde poelen hersteld. Toch is er nog geen sprake van een duidelijke toename van de populatie. Jaarlijks worden er door de bewoners van Holset, onder leiding van de heer Sjef Gosselink, enkele tellingen gedaan. Een voorzichtige schatting is dat de populatie in Holset bestaat uit zo'n 25 tot 30 dieren. Regelmatig opschonen van deze poelen (eens in de drie jaar) is voor het voortbestaan van deze populatie van belang. Recent is er door de Stichting IKL extra landhabitat ontwikkeld. Verwacht wordt dat de populatie hierdoor wat in omvang zal toenemen.

DE GEELBUIKVUURPAD, POPULATIEONDERZOEK IN 2004 EN 2005

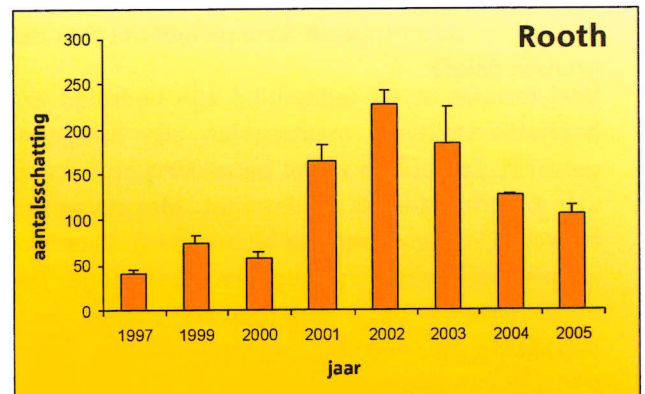
In 2005 liep het beschermingsplan vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad af. Het is gebleken dat een looptijd van 5 jaar voor een beschermingsplan krap is. Het kost nu eenmaal tijd om financiën beschikbaar te krijgen en toestemming om maatregelen uit te voeren. Zo konden in Berghofweide pas aan het einde van de beschermingsplanperiode maatregelen worden genomen. Aan het einde van de beschermingsplanperiode was de geelbuikvuurpad dan ook (nog) niet uit de gevaren zone. Dit realiseerde men zich ook bij het Ministerie van LNV, die daarom (beperkte) middelen beschikbaar stelde om het initiëren van maatregelen ter verbetering van de leefgebieden voort te zetten. Stichting IKL stelde middelen beschikbaar om het Platform geelbuikvuurpad - vroedmeesterpad voort te zetten en daarmee de monitoring met vrijwilligers.

GROEVE 'T ROOTH

De populatie die in groeve 't Rooth leeft leek in 2002 definitief uit het dal te kruijen. Niets was echter minder waar. De warme en droge zomer van 2003 had een nadelige invloed op het voortplantingssucces. Er waren veel minder dieren te vinden en op een groot aantal plaatsen mislukte de voortplanting. De omvang van de populatie nam af en kwam uit op 184 dieren, veel minder dan de 227 die 2002 opleverde. Het slechte voortplantingssucces uitte zich in 2004 wederom in een afname van de populatie vooral door het ontbreken van subadulte dieren. De voortplanting was in 2004 weer beter maar niet zo goed als in 2002. Ook in 2005 nam de populatie nog iets af. De schatting voor 2005 kwam uit op 106 dieren, 21 minder dan de 127 in 2004. Na een enorme toename in de eerste jaren van de beschermingsplanperiode lijkt de populatie de laatste jaren weer een pas op de plaats te maken. De droogte van de laatste jaren heeft een negatieve invloed op het voortplantingssucces, dat zich in het jaar daarna direct uit in de omvang van de populatie door de lagere aantallen subadulten in de populatie. De voortplanting was in 2004 en 2005 wel succesvol maar niet bijzonder goed.

JULIANAGROEVE

In 2000 werd duidelijk dat de kleine populatie van de geelbuikvuurpad die in deze groeve leefde was uitgestorven. Toch zijn er in 2001 door de inzet van de leden van de Vereniging tot Natuurbehoud Cadier en Keer drie basishabitats aangelegd. Nog hetzelfde jaar werd er door Raymond Tilmans onderlangs de Schiepersberg een subadult dier gevonden. Vrijwel zeker was dit dier afkomstig uit groeve 't Rooth waar de populatie op dat moment flink groeide. Ook op andere eerder verlaten plaat-

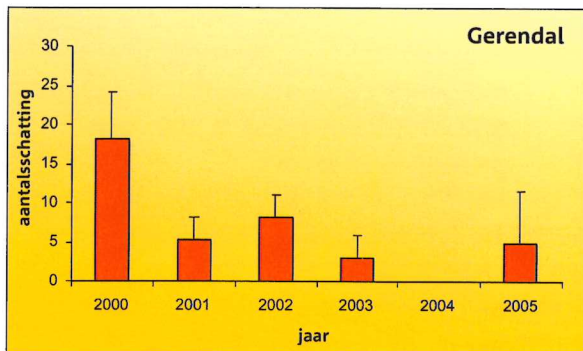

sen buiten de groeve werden dat jaar jonge geelbuikvuurpadden gezien. In 2002 zijn er regelmatig drie geelbuikvuurpadden gezien, er vond zelfs op beperkte schaal voortplanting plaats. Na een goede start in 2003 had de Julianagroeven in 2004 en 2005 te kampen met droogte in de belangrijkste basishabitats in de groeve. Toch groeide de populatie in 2004 naar 7 dieren. De voortplanting in 2004 mislukte grotendeels doordat de plekken waar de eieren waren afgezet te vroeg droog vielen. Er werd in 2004 slechts één juveniel dier gezien. In 2005 werden door de droge omstandigheden in de groeve nauwelijks dieren gezien. De populatiegrootte kwam uit op drie dieren.

GERENDAL

De populatie van de geelbuikvuurpad in het Gerendal baart nog steeds grote zorgen. De aanleg van een nieuw basishabitats leidde gelukkig tot een verbetering van de situatie. De voortplanting was in 2003 weer succesvol en dit kreeg in 2004 vervolg met 59 juveniele dieren die de kant opkropen. In 2004 werden er vijf verschillende individuen waargenomen, twee meer dan in 2003. Door het kleine aantal waarnemingen kon geen populatiegrootte worden berekend. De populatiegrootte voor 2005

kwam uit op vijf dieren en even zoveel individuen en veranderde dus niet ten opzichte van 2004. Er is in 2005 op één locatie voortplanting geweest maar deze was minder succesvol dan in 2004.

Basishabitat in het Gerendal.

BERGHOFWEI

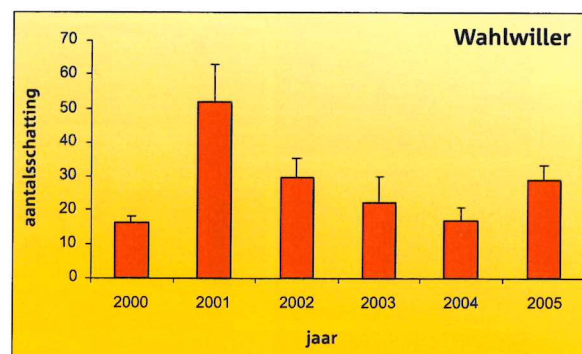
Op de Berghofweide konden pas in het laatste jaar van de beschermingsplanperiode maatregelen worden genomen. In de vorige nieuwsbrief is daar uitvoerig op ingegaan.

Op initiatief van Staatsbosbeheer is in juni 2004 een basishabitat voor de geelbuikvuurpad gerealiseerd. Direct na aanleg doken er in het nieuwe basishabitat voor het eerst sinds 2002 weer geelbuikvuurpadden op. De populatieschatting kwam in 2004 uit op drie dieren. Voor het eerst sinds de looptijd van het beschermingsplan was er ook succesvolle voortplanting. Aan het eind van het seizoen zaten er langs de oever van het nieuwe water 59 jonge dieren. Uiteraard leidde dit ook in 2005 tot een toename van de populatieomvang. De schatting kwam in 2005 uit op 7 dieren, voornamelijk subadulten.

WAHLWILLER

Op de zuidhellingen van de Kruisberg leeft in een wijngaard een kleine populatie van de geelbuikvuurpad. Na een zeer goed voortplantingsjaar in 2000 groeide de populatie naar een aantal van 52 dieren in 2001. Op dat moment bestond de populatie vooral uit subadulte dieren. Door mindere voortplantingsjaren in 2001 en 2002 nam de populatie weer in aantal af. De droge zomer van 2003 leidde tot een verdere afname. Mede door het uitblijven van succesvolle voortplanting in 2003 nam de Wahlwiller populatie in 2004 verder af naar 17 dieren. Door de aanleg van de nieuwe basishabitats was de voortplanting in 2004 wel succesvol. Er kropen minstens 65 jonge dieren de kant op. Mede daardoor groeide de populatie in 2005 naar een omvang van 29 dieren en is daarmee vergelijkbaar met de omvang in 2002. De voortplanting was in 2005 met minstens 100 juveniele dieren weer succesvol. Voor 2006 wordt dan ook weer een verdere groei van de populatie verwacht.

DE GROEVE BLOM EEN JAAR NATUURONTWIKKELING ACHTER DE RUG

Groeve Blom, is inmiddels een jaar lang beheerd als natuurgebied. Wat is de huidige stand van zaken?

In 2005 is de voormalige mergelgroeve Blom in Berg en Terblijt officieel geopend als natuurgebied. De officiële opening vond plaats op 1 november 2005 door dhr. M. Vestjens, gedeputeerde van de Provincie Limburg, thema 'veilig leven in Limburg'.

Dhr. Vestjens onderstreepte tijdens de officiële opening het belang van het behoud van voormalige mergelgroeves en zegde toe zich in de toekomst in te spannen om het beheer van de groeves te realiseren dat is gestoeld op de denkbeelden van het rapport '*verborgen valleien*' (Stichting Ark, 2000). Dat is ook hard nodig want in de voormalige mergelgroeves vinden tal van bedreigde plant- en diersoorten, kenmerkend voor (kalkrijke) stenige pioniermilieus, een geschikt leefmilieu.

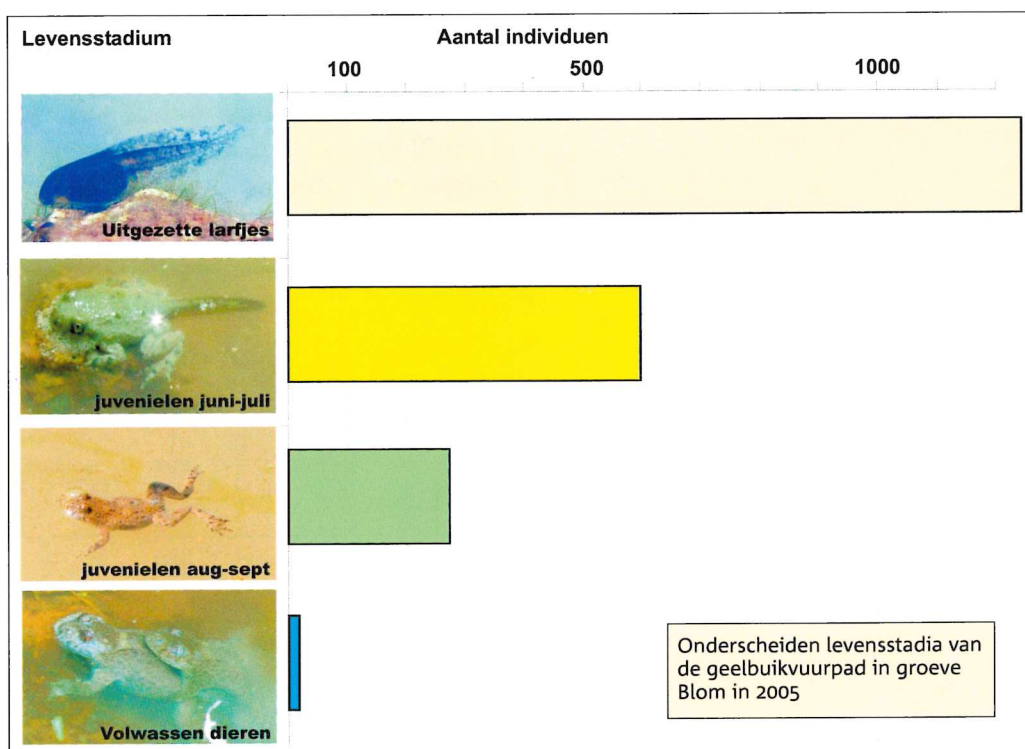
Het beheer dient dus heel nadrukkelijk te zijn gericht op het behoud van deze pioniermilieus. Gebeurt dit niet, dan is successie naar gesloten bos onafwendbaar, waarmee de gevarieerde natuurwaarden van mergelgroeves vrijwel geheel verloren gaan. Het behoud van een stenige (lees

mergelachtige) omgeving is niet alleen om ecologische redenen interessant. Mergel is onlosmakelijk verbonden met de cultuurhistorie in Zuid-Limburg. Niet voor niets staat Zuid-Limburg bekend als '*het Mergelland*'! Het behoud van mergelgroeves als cultuurhistorisch en natuurhistorisch monument is dan ook in alle opzichten gerechtvaardigd.

Het plan om de groeve Blom als cultuurhistorisch en als natuurhistorisch natuurmonument te behouden vond zowel bij de eigenaar van de groeve als bij de Provincie Limburg, Afdeling Groen en Vergunningen en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een gewillig oor en door een goede samenwerking lukte de omvorming tot natuurgebied. We willen graag dat iedereen van deze facetten kan genieten en dus is de groeve vrij toegankelijk voor het publiek.

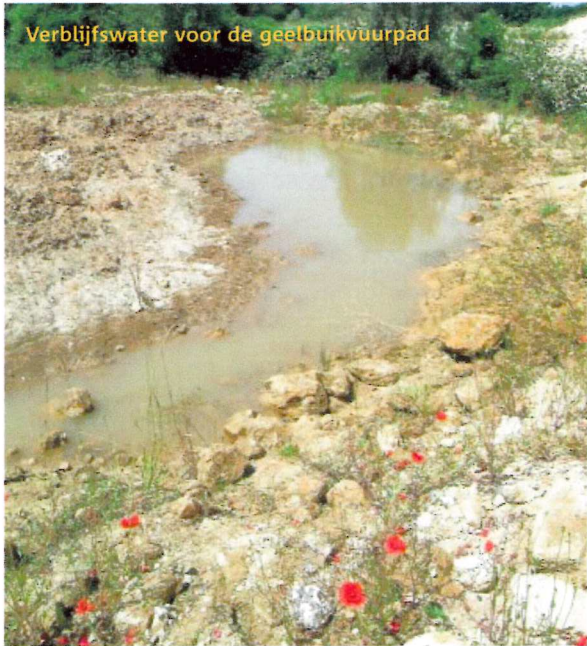
Omdat behoud van pionierlevensgemeenschappen een belangrijke doelstelling is wilden we graag gaan begrazen met geiten; ze vreten bijna alles, het zijn taaie dieren die bijzonder weinig verzorging nodig hebben en ze kunnen goed klauteren en dus alle hoekjes van de groeve bereiken. Bovendien wilden we graag enkele landvarkens in de groeve, omdat dit echte bodemwoelers zijn en ze op deze wijze kunnen bijdragen aan het steeds opnieuw ontstaan van

8

Overzicht van de resultaten van het eerste jaar in de groeve Blom.

pioniersituaties. Of deze gedachtengang klopt zal de toekomst uit moeten wijzen, maar het is zeer interessant om zo'n experiment eens aan te gaan.

Verblijfwater voor de geelbuikvuurpad

Helaas staan zowel geiten als varkens bekend om hun doorzettingsvermogen als het om ontsnappen gaat. Dat zou in een drukke omgeving als Berg en Terblijt tot gevaarlijke situaties kunnen leiden. Er was dus een zeer degelijk raster nodig en een subsidie om de effecten van deze dieren de komende jaren goed te kunnen volgen. Dit konden we realiseren door de financiële steun van de gebiedscommissie 'Vitaal Platteland'. De eerste landgeiten zijn op 1 november 2005 tijdens de officiële opening door de gedeputeerde Vestjens losgelaten in de groeve. De effecten van de grazers op de vegetatieontwikkeling en structuur in de groeve wordt de komende jaren onderzocht. In de winter van 2005/2006 hebben ze in ieder geval al aardig hun best gedaan. Er zijn heel wat jonge bomen geconsumeerd.

Het Ministerie van LNV verleende toestemming tot het starten van een uitzetexperiment met de geelbuikvuurpad. De geelbuikvuurpad wordt in het beheerexperiment als een soort 'thermometer' gebruikt om te controleren of aan de eisen die soort(groep)en kenmerkend voor dit soort milieus stellen aan hun leefgebied, wordt voldaan. Sinds het voorjaar van 2005 zijn we met het experiment van start gegaan. Er is een kweekprogramma opgezet en op 25 mei zijn de eerste 230 larfjes van de geelbuikvuurpad door enkele leden van het Platform in de groeve

uitgezet. Later volgden nog enkele uitzettingen en uiteindelijk zijn er 1289 jonge kikkervisjes verspreid over de basishabitats in de groeve uitgezet. Op 8 juli zijn er ook 8 (half)volwassen geelbuikvuurpaden uitgezet uit de kweekgroep. Daarna werd met spanning afgewacht wat er van al die dieren terecht zou komen. De ontwikkeling is van 8 juni tot en met 23 september nauwkeurig gevolgd, onder meer door een stagiair, Jan Frans van Boeckel, een student van de Hogeschool van Hall-Larenstein. De bevindingen van het eerste jaar zijn samengevat in het rapport 'de geelbuikvuurpad in de Groeve Blom te Berg en Terblijt, een overzicht van de resultaten van het beheer- en uitzetexperiment met de geelbuikvuurpad in 2005' (Platform Geelbuikvuurpad & Vroedmeesterpad). Geconcludeerd kan worden dat het eerste jaar van het uitzetexperiment hoopgevend is verlopen.

De kikkervisjes

In totaal zijn er tussen 25 mei en 27 juli 1289 larfjes, verdeeld over acht poeltjes in de basishabitats uitgezet. Om de twee à drie dagen werden de poeltjes gecontroleerd en werd er een

vrijlaten van larven in de groeve op 25 mei 2005

schatting gemaakt van het aantal aanwezig larven. uiteindelijk metamorfoseerden in 2005 naar schatting 500 tot 600 larfjes tot een jonge geelbuikvuurpad. De eerste juvenielen verschenen op 22 juni en al snel waren er vele tientallen jonge geelbuikvuurpadjes langs de verschillende poelen te vinden.

De jonge juvenielen

De juvenielen hadden bij de metamorfose een lengte van circa 15 mm. De dieren houden zich de eerste weken in het water, of zeer dicht bij de

waterrand op. Om de drie dagen werden er tellingen gedaan. De geelbuikjes werden niet gevangen om ze zo weinig mogelijk te verstoren. Het werkelijke aantal is daarom niet bekend, maar tijdens de piek van de jonge juvenielen (eind juli-begin augustus) werden er tot maximaal 163 juvenielen op één dag geteld.

De oudere juvenielen

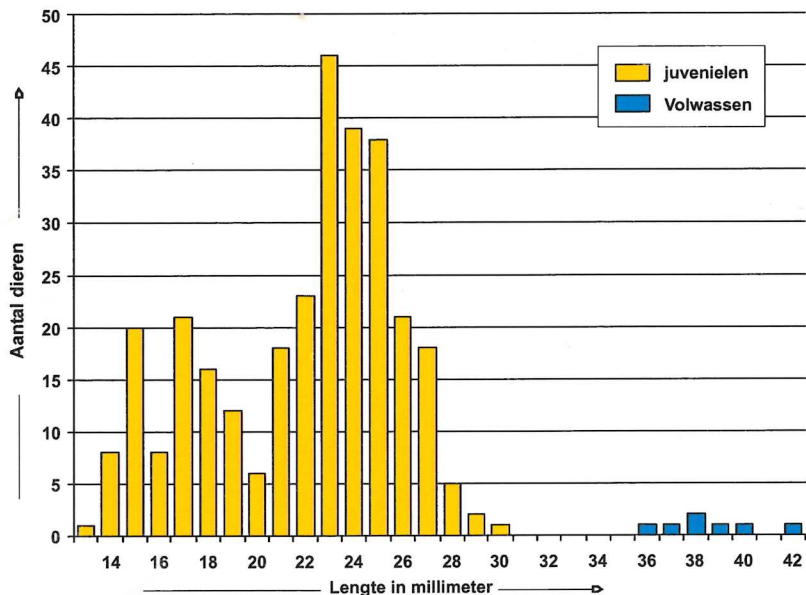
Op 29 en 30 augustus en op 29 september zijn zoveel mogelijk juvenielen gevangen, gemeten en zijn de buiken gefotografeerd. Er werden respectievelijk 126, 104 en 61 juvenielen gevangen. Al die buikfoto's moeten vergeleken worden om het werkelijke aantal verschillende dieren vast te stellen. Een eerste voorzichtige schatting laat zien dat het aan het einde van het seizoen om circa 250 verschillende juve-

nielen ging, die in lengte varieerden van 13 mm tot 30 millimeter. Dit lijkt een goed overlevingspercentage.

De (half)volwassen dieren

Van de acht (half)volwassen dieren die in juli 2005 werden uitgezet zijn er eind september nog zeven gezien. De dieren bleven dus in de groeven, overleefden hier goed en plantten zich er zelfs voort! In 2006 zijn inmiddels de eerste geelbuikvuurpadden weer gezien, en ook de eerste roepactiviteit van een van de volwassen mannetjes klonk alweer in de groeve. Samenvattend kan worden gesteld dat het eerste jaar voor de geelbuikvuurpad goed is verlopen en dat we in 2006 weer een boeiend jaar tegenmoet gaan, want ook het begrazings-experiment gaat vanaf 2006 van start. Wij houden u op de hoogte.....

Lengteverdeling van de waargenomen geelbuikvuurpadden aan het einde van het seizoen (29-08, 31-08 en 29-09) in 2005 in de groeve Blom. Geel weergegeven is de groep van juvenielen die in lengte varieerden van 13 tot 30 mm. Deze dieren vertoonden in 2005 een goede groei. De blauwe staven hebben betrekking op acht (half)volwassen dieren die in juli in de groeve werden losgelaten en waarvan er op 29 september nog zeven werden teruggevangen.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad in opdracht van de Provincie Limburg en de Stichting IKL. De folder is te downloaden bij:

www.ravon.nl, onder 'geelbuikvuurpad' en 'vroedmeesterpad',

of bij

www.limburg.nl; 'beleidsvoering' - 'ruimte en groen' - 'groen' - 'soortenbescherming' - 'geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad'

Provincie

Limburg

Redactie

Ben Crombaghs & Wilbert Bosman
Natuurbalans-Limes divergens BV & Stichting RAVON

Redactieadres

Bureau Natuurbalans-Limes divergens
postbus 31070 6503 CB Nijmegen
tel. 024 - 352 88 82 (Ben Crombaghs)
Crombaghs@natuurbalans.nl

Lay-out

Bureau Natuurbalans- Limes divergens, Nijmegen

Oplage: 250 exemplaren

Foto's

W. Bosman, B. Crombaghs,
& R. Krekels

De bescherming van de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad is mede mogelijk gemaakt door medefinanciering uit het EOGFL, afdeling Garantie